

PRIJSVRAAG 2025
TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP
TE HAARLEM

In het kader van de ruim 200-jarige traditie van Teylers Stichting om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen, hebben Directeuren van Teylers Stichting en de leden van Teylers Tweede Genootschap besloten voor het jaar 2025 een prijsvraag uit te schrijven over een onderwerp uit de kunstgeschiedenis.

ONDERWERP

Gevraagd wordt: een oorspronkelijke studie die bijdraagt aan onze kennis over hoe tekeningen werden gemaakt, gebruikt en gewaardeerd tussen circa 1450 en 1800, met het accent op de Noordelijke- of Zuidelijke Nederlanden.

TOELICHTING

Van alle disciplines binnen de kunstgeschiedenis is het onderzoeksgebied oude Nederlandse en Vlaamse tekenkunst een van de meest behoudende. Bij onderzoek naar tekeningen van vóór 1800 gaat het vaak in de eerste plaats om de vraag wie de maker van een tekening is. Kwesties over auteurschap kunnen door het gebrek aan gesigneerde tekeningen ingewikkeld zijn en vaak alleen worden opgelost door specialisten die zich jarenlang met tekeningen hebben beziggehouden en door hun grote expertise ‘handen’ kunnen herkennen. Dat zorgt ervoor dat het vakgebied tamelijk gesloten is.

Ook publicaties over oude tekenkunst zijn vaak traditioneel van aard. Naast veelal monografische georiënteerde artikelen in wetenschappelijke tijdschriften als *Master Drawings*, *Oud Holland* en *Delineavit et sculpsit* verschijnen voornamelijk collectie- en tentoonstellingscatalogi waarin een groep tekeningen uit een bepaalde periode of rond een bepaald thema wordt beschreven. Een collectiecatalogus opent traditioneel met een inleiding over de geschiedenis van de collectie, waarna de geselecteerde tekeningen individueel worden besproken. Dergelijke publicaties zijn belangrijk om tekeningencollecties te presenteren en voor verder onderzoek te ontsluiten, maar een beetje voorspelbaar is dit format wel.

Gelukkig begint het onderzoek naar vroegmoderne Nederlandse en Vlaamse tekeningen zich de laatste jaren te verbreden. Dat komt deels doordat talloze tekeningen – in werkelijkheid opgeborgen in dozen in het depot – inmiddels uitstekend toegankelijk zijn via vele online collectiecatalogi van musea wereldwijd. Dat levert voor tekeningenonderzoekers soms mooie ontdekkingen en inzichten op, thuis vanachter het eigen bureau. Ook stimuleringsfondsen als The Getty Paper Project hebben ertoe geleid dat tegenwoordig meer jonge kunsthistorici zich met tekenkunst bezighouden. Er is een groeiende aandacht voor de functie en iconografie van tekeningen en voor materieel-technische onderzoek naar papier, watermerken en gebruikte tekenmaterialen. Veelzeggend is de tentoonstelling *Drawings for Painting in the Age of Rembrandt* (Fondation Custodia, Parijs en National Gallery of Art, Washington, 2017), die gewijd was aan tekeningen als voorstudies van schilderijen. Een recenter voorbeeld is de tentoonstelling *From Scribble to Cartoon. Drawings from Bruegel to Rubens in Flemish Collections* (Museum Plantin-Moretus in Antwerpen en het Ashmolean

Museum in Oxford 2023/2024), waarin de functie van Vlaamse tekeningen centraal stond: van eerste schets tot verzamelobjecten.

Om vernieuwend kunsthistorisch en materieel-technisch onderzoek naar tekeningen en tekenkunst te stimuleren, wordt in deze prijsvraag gevraagd naar een oorspronkelijke studie die bijdraagt aan onze kennis over hoe tekeningen werden gemaakt, gebruikt en gewaardeerd. Dit kan bijvoorbeeld een studie zijn naar papiergebruik, tekenmaterialen en -technieken, naar de functie van tekeningen tijdens de opleiding en als studiemateriaal in de werkplaats, de rol van tekeningen bij de uitwisseling van stijlen, thema's en ideeën, of de waardering van tekeningen als verzamelobjecten. De studie kan een periode beslaan tussen circa 1450 en 1800, met het accent op de Noordelijke- of Zuidelijke Nederlanden. Het kan daarbij gaan om één of meerdere casus, of om een meer samenvattende studie die één of meer aspecten van het onderwerp belicht.

BEANTWOORDINGSVORM

Het antwoord kan bestaan uit:

- 1. Een langere studie in de vorm van een voor publicatie gereed geschrift. Indien een dissertatie deel uitmaakt van de inzending, geldt de promotiedatum als publicatiedatum.**
- 2. Een of meerdere publicaties (die merendeels zijn verschenen gedurende de laatste drie jaren vóór 1 januari 2028 en waarvan de indiener de auteur of één der hoofdauteurs is), vergezeld van een voor de gelegenheid van de prijsvraag geschreven stuk dat nog niet is gepubliceerd en dat de eerdere publicaties in een ruimer wetenschappelijk kader plaatst.**

PROCEDURE

Om voor beoordeling in aanmerking te komen, moeten de antwoorden vóór 1 januari 2028 in viervoud in het bezit zijn van Directeuren van Teylers Stichting (Spaarne 16, 2011 CH Haarlem). Inzendingen die na dat tijdstip binnenkomen, zullen niet in behandeling worden genomen. Ingevolge de bepalingen van het testament van Pieter Teyler van der Hulst, mogen de niet eerder in druk verschenen teksten niet de naam van de auteur vermelden: zij moeten anoniem worden ingeleverd, slechts ondertekend met een spreuk. De inzending dient tevens te bevatten een van diezelfde spreuk voorzien verzegeld couvert, met daarin een opgave van naam en adres van de schrijver.

Om lange wachttijden voor het horen van de uitslag van de beoordeling te voorkomen in het geval dat er geen prijs is toegekend, wordt de auteurs verzocht om, samen met de verzegelde envelop een open envelop te sturen met de naam en het volledige adres van een persoon met wie Directeuren van Teylers Stichting vertrouwelijk kunnen corresponderen.

BEOORDELING

De beoordeling vindt plaats door Teylers Tweede Genootschap, dat binnen vier maanden na de uiterste inleverdatum een voorstel omtrent bekroning zal doen aan Directeuren van Teylers Stichting. Dezen beslissen daarover binnen een maand; hun beslissing is onherroepelijk. Alle deelnemers aan de prijsvraag zullen direct daarna van de beslissing op de hoogte worden gebracht.

PRIJS

De prijs bestaat uit een erepenning, geslagen op de stempels van het Tweede Genootschap. Deze penning zal tijdens een bijzondere bijeenkomst in Teylers Museum aan de bekroonde

inzender(s) worden uitgereikt. Van deze gelegenheid zullen vakbladen en pers, eventueel ook andere belanghebbende personen en instanties, tijdig worden verwittigd.

PUBLICATIE

De bekroonde inzending zal door de auteur zelf worden gepubliceerd, onder vermelding van de bekroning door Teylers Stichting. Stichting en Genootschap kunnen overwegen hierbij behulpzaam te zijn.

INLICHTINGEN

Nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij de secretaris van het Genootschap (zie onder). Redacties van tijdschriften en andere instanties die de aandacht van hun lezers willen vestigen op deze prijsvraag (maar het bovenstaande niet integraal afdrukken), wordt dringend verzocht in hun berichtgeving met nadruk te wijzen op de wenselijkheid dat potentiële inzenders het prijsvraagprogramma consulteren, opdat zij kennisnemen van alle bovenvermelde bepalingen. Daartoe wordt verwezen naar het prijsvraag formulier te vinden op www.teylersstichting.nl.

Over erflater Pieter Teyler van der Hulst, over Teylers Stichting en de daarbij behorende instellingen als de beide genootschappen, het museum en het hofje leze men *'Teyler' 1778-1978* (Haarlem 1978) en *De idealen van Pieter Teyler. Een erfenis uit de Verlichting* (Haarlem 2006) en www.teylersstichting.nl.

LOPENDE PRIJSVRAAG

- Prijsvraag 2023 (letterkunde): een studie over hoe de Middeleeuwen en/of de Gouden Eeuw sinds 1800 worden gerepresenteerd in de literatuur en cultuur van de Nederlanden. (sluitingsdatum vóór 1 januari 2026).
- Prijsvraag 2024 (biologie): een kritische studie naar het voorspellen van de kans op invasiviteit van exoten. (sluitingsdatum vóór 1 januari 2027).

Voor meer informatie over beide prijsvragen, zie www.teylersstichting.nl of bij secretaris (zie onder).

SECRETARIS

Prof. dr. Y.L. Bleyerveld: bleyerveld@rkd.nl

INZENDINGEN

Inzendingen dienen vóór 1 januari 2028 in bezit te zijn van Directeuren van Teylers Stichting (Spaarne 16, 2011 CH Haarlem).

LEDEN VAN TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

Prof. dr. W. van Anrooij, emeritus hoogleraar Nederlandse letterkunde tot 1800, Universiteit Leiden

Prof. dr. Y.L. Bleyerveld, bijzonder hoogleraar Kunst op papier en perkament aan de Universiteit Leiden en senior Conservator Tekenen- en Prentkunst bij het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis in Den Haag

Dr. L.M.G.F.E. Claes, Universitair Docent Oude Geschiedenis, Universiteit Leiden

Prof. dr. J. Ellers, hoogleraar Evolutionaire Ecologie en Wetenschappelijk directeur Amsterdam Institute for Life and Environment (A-LIFE), Vrije Universiteit Amsterdam

Prof. dr. B.A. de Graaf, hoogleraar internationale en politieke geschiedenis, Universiteit Utrecht

Prof. dr. M.W. van der Heijden, Hoogleraar Wetenschapscommunicatie, TU Eindhoven

Prof. dr. F.H. van Lunteren, Hoogleraar Geschiedenis van de Natuurwetenschappen aan de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit Leiden en bijzonder Teyler-hoogleraar

Erepenning Teylers Tweede Genootschap (goud, 72 mm, ca. 120 g, 14 karaat); stempels door J.G. Holtzhey, 1778:

Onder het stralende alziend oog van de Voorzienigheid zijn verenigd de Natuurkunde met wereldbol en passer, de Dichtkunst met lier, de Geschiedkunde met boek, de Tekenkunst met penseel en palet en de Penningkunde met tableau met penningen; OMNES ARTES QVAE AD HVMANITATEM PERTINENT HABENT QVODDAM COMMVNE VINCVLVM (alle wetenschappen, die op de menselijke beschaving betrekking hebben, hebben een zekere band gemeen) en binnen een lauwerkrans DOCTRINAE PRAEMIVM EX TESTAMENTO PETRI TEYLER V D HVLST HARLEMENSIS NATI DIE XXV MARTII MDCCII DEFVNCTI DIE VIII APRILIS MDCCCLXXVIII (wetenschapsprijs volgens de uiterste wil van Pieter Teyler van der Hulst te Haarlem, geboren 25 maart 1702, overleden 8 april 1778).